
Čte Platóna. A provází turisty

Čte Platóna. A provází turisty

10.3.2008, autor: RADKA KVAČKOVÁ

Vzdělání: vysokoškolské. Zaměstnání: asistent/ka. Vzdělaných lidí přibývá rychleji než míst, která by jejich kvalifikaci odpovídala. Odborníci mají pro tento jev jméno: překvalifikovanost.

Netvrdí ale, že jde o nežádoucí vývoj.

Pěťadvacetiletá Magda prodává turistům plány Prahy, pomáhá jim s ubytováním a výběrem kulturních aktivit, a když nevědí, kam se obrátit s podvrtnutým kotníkem, sežene jim i doktora.

Docela dobře by jim ale mohla vykládat třeba o Hegelovi nebo o Platónovi. Má na to totiž kvalifikaci - titul bakaláře humanitních studií z Filozofické fakulty Plzeňské univerzity. Jenomže co by měla s takovým vzděláním dělat?

Ve firmách i na úřadech bychom napočítali tisíce lidí, jejichž kvalifikace výrazně přesahuje tu, kterou si vyžaduje povaha jejich práce. Tvrdit, že je to zásadně špatně, však nelze. Vzdělání není totiž nikdy špatné. Možná je ale načase připustit si, že vedle nedostatečné kvalifikovanosti existuje také něco, co bychom mohli nazvat překvalifikovaností. To slovo jsme si nevymysleli. Objevilo se například v loňské zprávě pro ministerstvo školství, kterou vypracovali experti Střediska vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Mimo jiné se v ní konstatuje, že podíl vzdělaných lidí roste podstatně rychlejším tempem, než jakým se mění struktura profesí. Hnací silou je hlavně individuální poptávka jednotlivců a rodin. Vzdělání se zkrátka stalo hlavním faktorem společenského vzestupu. Nejde zdaleka jen o český fenomén. Analýzy OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj) dovozují, že podíl mladých lidí s nadbytečným vzděláním z hlediska pracovního místa, které zastávají, dosahuje až 35 procent a spíše se zvyšuje, než snižuje. Mnozí vysokoškoláci tak nastupují na místa, pro která by stačilo středoškolské vzdělání.

Přitom k individuálním vzdělávacím ambicím se přidávají i požadavky státu, případně evropských regulátorů. Typickým příkladem jsou učitelé, ale třeba také řidiči nákladních aut.

Měl potřebnou kvalifikaci, ale jinak byl k ničemu. Je známo, že ředitelé nemohou pořádně finančně ocenit nikoho, komu chybí plná kvalifikace. „Na naší malotřídce pracuje už dlouho učitelka s aprobací čeština-dějepis pro druhý stupeň základní školy. Učí 4. a 5. ročník na prvním stupni, a to výborně. Jenže v současné době není kvalifikovaná. K získání aprobace pro první stupeň základní školy jí chybí zvládnutí hudební a tělesné výchovy,“ vysvětluje ředitelka v anketě Učitelských novin.

Jiná z dotazovaných ředitelek si zase stýská: „Neustále někoho posílám na vzdělávání. Už jsme z něj všichni dost unaveni,“ říká.

Doškolení ale „potrefilo“ i další profese. Řidiči nákladních aut musejí mít nově mnohahodinová školení, která z nich udělají téměř experty na evropské dopravní systémy a dopravní právo.

Další vzdělávání v pracovní i mimopracovní době ordinují svým pracovníkům i velké firmy, zejména ty se zahraniční účastí. V soukromí však jejich manažeři připouštějí: samotné kurzy ještě z nikoho efektivní sílu neudělaly.

S tím by nejspíš souhlasila i další ředitelka, která nám pod slibem, že ji nebudeme jmenovat, prozradila: „Měla jsem tu mladého učitele, který splňoval všechny kvalifikační předpoklady a z vlastní iniciativy se vzdělával dál. Když jsem ho přijímala, byla jsem nadšená. Chlap, navíc mladý, s několika diplomy - kdo by si mohl přát víc.“ Její nadšení ale nevydrželo ani půl roku. Ukázalo se, že žáci ho vůbec neberou a výsledky jsou podprůměrné.

Průvodce s titulem PhDr.

* Typickým příkladem lidí, kteří si často hledají uplatnění v jiné oblasti, než jakou vystudovali, jsou absolventi humanitních a ekonomických oborů, kteří (nebo spíše které) působí jako osobní asistenti a asistentky a často jen smlouvají svým šéfům schůzky.

* Také mnozí univerzitně vzdělaní lingvisté využívají svou znalost jazyka, která by je opravňovala například k odborné práci v jazykovědě, na daleko „přízemnější“ úrovni: živí se jako průvodci nebo delegáti cestovních kanceláří nebo překládají nejrůznější technické texty.

* Mezi odborníky, kteří využívají jen část svého vzdělání, můžeme však počítat i zubní lékaře. Jejich záběr je po letech studia medicíny velmi široký, při péči o chrup přitom většinu nabytých znalostí nevyužijí. Svého času dělali téměř stejnou práci dentisté, u nichž nebyla nutná ani maturita.

* Podobně jsou na tom absolventi medicíny nebo farmacie, kteří pracují pro farmaceutické firmy. * Mnozí absolventi vysokých technických škol pracují jako mistři v provozech na místech, kde donedávna stačili průmyslováci.

* Nositele akademických titulů bychom bezpochyby našli i mezi běžnými obchodními zástupci (dříve obchodními cestujícími), kteří nabízejí k prodeji různé produkty českých i zahraničních výrobců.

Foto popis| Průvodcování je typickým zaměstnáním pro absolventy filologických oborů

Foto autor| Ilustrační foto ČTK - Ivan Babej